

РАВШАНБЕК ХОННИЁЗ

“МУВАФФАҚИЯТ ВА ПУЛ” ЁКИ “МУВАФФАҚИЯТ ҲОЗИР, ШУ ЗАҲОТИЁҚ БОШЛАНАДИ”

Кириш

Албатта, ҳаёт – бу фақат пулдангина иборат эмас. Менинг фикримча, у етакчи тўртликка кирмайди оила, соғлиқ, дўстлар ва маънавий қадриятлардан анчагина пастда туради. Ҳақиқий бойлик айнан мана шу тўрттала ҳаётининг ўлчовларининг тўқислиги билан ўлчанади. Пол Гетти – ўз даврининг энг бадавлат инсонларидан бири бўлган унча бой бўлмаган акасидан хат оларди. Хат қуйидаги сўзлар билан бошланарди: “Энг ўзига тўқ одамдан энг бадавлат одамга”. Мен пулсиз ҳам бадавлат бўлиш мумкин деган фикрга қўшиламан. Жуда кўплаб “ҳурматли” инсонлар молиявий муваффақият ғоясига “номуносиб” ва ҳаттоки маънавий жиҳатдан шубҳали мақсад, деб қўл силтаб қўя қоладилар. Балки, айрим инсонлар китобимни кўриб-қўқ уни хуш кўрмаган ҳолда афтларини буриштириб қўйишар.

Пулни яхши ҳам, ёмон ҳам деб бўлмайди – у нейтралдир. Пул – қувват манбаи. Худди болғадек пулни ҳам яратувчилик, ҳам бузғунчилик йўлида бемалол ишлатиш мумкин. Ишончим комилки, пулни тўғри тушуниш – ахлоқ доирасидан чиқмай уни қандай топиш, уларни қандай сақлаш ва уни қандай бўлишиш – ҳақиқий бойлик тушунчасига қўшимча фойдали маъно қўшади. Қачонки пулимиз етарли бўлса, ҳаёт тарзимиз яхшиланади, бошқа инсонлар билан муносабатимиз мустақамланади, янада бахтлироқ бўламиз. Бу китоб мана нима учун ёзилганини энди билиб олгандирсиз. Пешана тери билан, ҳалол ишлаб топилган пул яхши ниятлар билан биргаликда ҳаётимизни гўзалроқ қилади.

Ҳар бир киши молиявий жиҳатдан мустақил бўлиши мумкин, бироқ умид қиламизки, бир вақтнинг ўзида сиз *фикрингизнинг оидинлашувига* ҳам интиласиз. Синовдан ўтган қоидаларга амал қилган ҳолда, сиз эҳтимол **фикри тиниқ давлатманд инсон**га айлана оласиз.

Бунинг учун сиз қилишингиз лозим бўлган иш - ушбу китобни ўқиб чиқиш ва унда кўрсатилган йўлдан бориш. Агар буни истасангиз, сиз бунга қодирсиз. Биз сизга қандай қилиб ҳафтасига бир қанча ортиқча дақиқа сарфлаб, сал кўпроқ машаққат чекиб ва бир қанча ортиқча пулни керакли жойга тикиб молиявий муваффақиятга эришиш мумкинлигини кўрсатамиз. Биз ишонамизки, бу молиявий муваффақият тизимини қўллашни бошлаб энг зўр ишчи, энг зўр оила бошлиғи, энг яхши дўст, жамиятнинг энг яхши кишиси бўла оласиз.

Нима учун биз сизни фикри тиниқ бадавлат инсон бўлишингизни истаяпмиз? Сиз нафас олаётган кислородингизни бўлишишга тайёرمىсиз? Кимдир бир қанча кўпроқ нафас ютишига қаршилигингиз йўқми? Албатта, қаршилигингиз йўқ. Нега? Чунки кислород керагидан ҳам кўп. Агар нимадир сероб бўлса, у нарсани сўзсиз баҳам кўришга тайёрсиз. Бой инсон – пули керагидан ҳам ортиқча бўлган инсондир. Биз сизни керакли воситалар билан таъминлаб берган ҳолда, тўғри йўлни кўрсатиб, моддий ва маънавий жиҳатдан бой бўлишингизни, керагидан ҳам ортиқча пулга эга бўлишингизни истаймиз. Ишончимиз комилки, бу нарса содир бўлса, табиий равишда пулларингизни бошқалар билан баҳам кўра бошлайсиз.

Киши бир бизнесни очиши ва уни секин-аста ривожлантириши мумкин. Бундан кимга яхши? Эҳтимол унинг ён атрофидагиларга яъни, рафиқаси, болалари, қариндош-уруғлари, дўстларига албатта. Сизнинг юртдошларингизда нима ўзгаради? Қўшниларингиздачи? Аксарият инсонларнинг ҳаётини яхши томонга ўзгартириш учун нима қилиш керак? Ушбу саволни ўзимга беришдан бошладим ва шундай хулосага келдимки, менинг вазифам барча биладиган ва шахс сифатида ўсишим жараёнида ўрганадиган нарсаларимни сиз азизларга етказиш. Бу китоб сизнинг ҳаётингизни яхши томонга ўзгартириш учун ёзилган. У сизга таълимнинг барча асосларини яъни, бизнес

1-қисм. Мен ва пул.

1-боб: Пул сиз учун нимани англатади?

Муваффақиятга тариф бериш қийин. Муваффақият – жуда шахсий тушунча. Баъзилар мақсадга эришишни муваффақият деб ҳисобласа, бошқалар - йўл давомида роҳатланадилар. Кимдир учун у пул бўлиши мумкин. Ким учундир ҳокимият. Кимдир учун шухрат. Бошқалар учун мусобақадаги ғалаба. Кимдир учун муваффақият йўқсилларга ёрдам. Кимдир бутун ҳаётини саратон касаллигига қарши курашишнинг янги усулини яратишга бағишлайди. Баҳо бериш сиз интилаётган натижага боғлиқ. Хўш, сиз аниқ нимани хоҳлайсиз?

Жамиятимизда аксарият инсонлар пулни муваффақият келиши деб ҳисоблашади. Мен эса ундай эмас деб ҳисоблайман! Келинг нега ундаймаслигин кўриб чиқамиз. Ўзингиздан сўранг ва қуйидаги саволларга рўйирост жавоб беринг:

- Ишлаб топаятган пулингиз етяптими?

- Пул этишмовчилиги оилангиздаги жанжал ва келишмовчиликларнинг сабаби ҳисобланадими?

- Пулсиз ҳал этиб бўлмайдиган истакларингиз борми?

- Эҳтимол, ишингизга қарам бўлиш жонингизга теккан ва сеvimли иш билан шуғулланишни ўйлаясиз, бироқ шубҳалар бунга имкон бермаяптими?

Агар тўрт марта “ҳа” деб жавоб қайтарган бўлсангиз, бу сиз истаган китоб!

Бир неча йиллардан бери “Мен ва пул”, ”Шахсий капитал” номлар билан тренинглари ўтказиб келаман ва шахсий тажрибам шуни кўрсатяптики, пул мавзуси севги-муҳаббат мавзусидан кам таъсирга эга эмас. Нега?

Бутун ҳаётимиз – қўлдаги бешта бармоқ. Катта бармоқ - бу соғлиқ; кўрсаткич бармоқ - иш; ўрта бармоқ - бу танишлар ва бошқа инсонлар билан алоқалар; ён бармоқ - ҳаёт мазмуни, мақсадлар; жимжилоқ - бу молия. Қўлингиздаги битта бармоқ оғриси, бутун қўлингиз дард чекади. Молиявий жиҳат ҳам худди шундай. Агар пул билан боғлиқ муаммолар бўлса, ҳаётнинг бошқа соҳалари ҳам жабр тортади. Пулнинг йўқлиги кишиларга улар истаганидек яшашларига тўсқинлик қилади: саёҳат қилиш, сифатли тиббий хизмат олиш, сеvimли иш билан шуғулланиш ва ўзимизни шахс сифатида ривожлантириш. Айнан маблағнинг йўқлиги кишиларни истаганларидек яшашларига имкон бермайди.

Ўз тренингларида доимо аудиторияга савол бераман: ”Пул сиз учун нимани англатади? Пул - яхшими ёки ёмон? У сизга нима беради?”

Одатда бундай жавоб беришади:

- Пул - бу соғлиқ.
- Пул - бу бошқаларга боғлиқ бўлиши.
- Пул - бу эркинлик.
- Пул - бу роҳат.
- Пул –бу ота-онага, фарзандларга, қариндошларга ва дўстларга ёрдам бериши.
- Пул - бу сенга пул тўлаган ишлари билан шугулланиши эмас, ўзинг севган иш билан шугулланиши.
- Пул – бу қулайлик.
- Пул - бу ҳимояланган қариллик.
- Пул - бу бошқалар устидан ҳукмронлик ва ҳоказо.

Бироқ кўпинча пулга салбий муносабатда бўладиган ва куйидагича фикр билдирадиган инсонлар ҳам учрайди:

- Пул - бу ёмонлик.

- Пул - яқин инсонлар орасидаги жанжал сабабчиси

- Пул кўп бўлганда уларни йўқотиб қўйиши қўрқуви пайдо бўлади, ёки аксинча боши чалғиб қолиб, димоги шишиб, жазманлар орттириб, исрофгарчилик, кўнгилхушликлар туфайли гуноҳ ботқоғига ботишни бошлайди.

- Пул - инсонни зиқна ва шафқатсиз қилиб қўяди.

Турли фикрларни муҳокама қилгандан сўнг кишилар доимо пул нейтрал деган хулосага келадилар.

Пул худди кўзгу сингари бизнинг фазилат ва камчиликларимизни акс эттиради. Пулга қандай муносабатда бўлсангиз, у ҳам сизга худди шундай жавоб беради. Ҳурмат қилсангиз, эркаласангиз, қадрласангиз – у қўлингизга қараб интилади, унга эътиборсиз муомала қилсангиз, ҳар томонга улоқтирсангиз - улар сиздан қочади. **Пул худди инсонлар сингари таъсир жавоб беради. Унга яхши муносабатда бўлинг, уни ўзингиздан итарманг, шунда у ўзи олдингизга келади ва сиз билан қолади.**

Баъзиларда пул кўп, бошқаларда умуман йўқ. Ҳар бир одам қалбида бой ва камбағал яшайди. Кўпчилик ҳатто буни хаёлига ҳам келтирмайди. Камбағал пичирлайди:

-Пулни нима қиласан? Ўзингни қийнама ҳаммаси ўз-ўзидан ҳал бўлади. Одамлар пулсиз ҳам кун кўряпти, ўлмаяпти.

Бой айтади:

-Пул сенга орзуларингни рўёбга чиқариши ва ҳаётда эзгу ишларни амалга ошириши учун керак. Бажар, ишла, тақдирга умид қилма!

Ҳамма гап қайси бирини биринчисни ёки иккинчисга қулоқ солишингизда. Пулга эга бўлиш бўлмаслик - ихтиёр ўзингизда. Ким бўлишни истайсиз бойми, камбағалми? Танлов ихтиёри ўзингизда.

Пулни турли йўллар билан ишлаб топиш мумкин: эзгу йўл билан ва бошқачасига - оламга ҳеч нарса қўшмай, бошқаларнинг бойлигини тортиб олган ҳолда. Аммо бу сизга қалб хотиржамлиги, атрофдагиларнинг миннатдорчилигини, тўлиқ бахтни, фақатгина“ эзгу” йўлда қўшиладиган қийматдан иборат молиявий тўқчиликни тақдим этмайди. Бу йўл билан сиз ердаги энг улуғ лаззатли бўлмиш барака денгизига йўл очмайсиз.

“Эзгу йўл” билан пул топиш нима учун бунчалик муҳим? Катта пул эзгу йўл билан топилганда жараённинг ўзи ҳаётни яхшироқ қилади. **Оқил инсоннинг мақсадларидан бири – пул топиш.** Кўп жихатдан у асаларига ўхшайди. Асаларининг бош мақсади - асал тайёрлаш учун гулшира йиғиш. Бироқ гулшира йиғиш жараёнида асалари қўшимча жуда муҳим мақсадни рўёбга чиқаради. Учиш йўналишининг тўғри бурчаги остида қанотларидан гулчанги сочилади. Гулшира излаб асалари ўсимликларни чангланишида иштирок этади. Чангланиш унинг фаолити натижаси - асалдан ҳам муҳимроқ аҳамият касб этади, модомики, гўзал ҳаётнинг ва бошқа кўплаб тирик мавжудотларга ҳаёт берувчи боғдаги ҳаёт гаровидир.

Оқил тадбиркор - бу худди асалари. Пул орқасида қувиши оқибатида сайёрадаги барча инсонлар яшаш даражасини кўтаради. Ерликларнинг ҳаёт даражасини ўсиши Оқил инсоннинг фоалият йўналишининг қўшимча натижаси бўлади.

Бозларда учиб юрган асалари суратини келтириш.

Бу қўшимча натижали фавқуллодда ҳодиса доктор Бакминстр Фуллер томонидан илмий тилда прецессия деб аталган. Кимдир маълум мақсадга томон ҳаракатланса, ушбу ҳаракат давомида юз берадиган бошқа ҳодиса унданда муҳимроқ аҳамият касб этади.

Оқил тадбиркорлар бунни жуда яхши тушунишади. Улар бундан барча ютиши учун ўз бойликларини шакллантиришлари лозимлигини биладилар. Улар қиймат ошишига эътиборларини қаратганларида прецессия ҳодисаси бошқа кўплаб ижобий натижаларни таъминлаб беради. Оқил бизнесменлар барча қўшимча натижаларни англамасликлари мумкин. Улар шуни, биладиларки токи янги кадриятлар яратиш йўлида қолишар экан, кўплаб яхши ва кутилмаган нарсалар юз беради.

“Ёвуз” молиявий жихатдан тўқ одам аксинча, ҳеч вақо қўшмай, яъни бошқалар ҳисобига бойишга интилади. Бу нарса юз берганда, прецессия натижасидаги қўшимча натижалар салбий келиб чиқади. Шундай қилиб катта пулга эзгу бўлмаган йўлдан бориш

узоқ истиқболли бойлик оқимни таъминлаб бера олмайди. Эртами, кечми қўшимча кийматнинг йўқлиги туфайли пул оқими тамом бўлади.

Хўш. Шундай хулоса ясаймиз: дунёда қанча кўп оқил давлатманд инсонлар бўлса, дунёга шунчалик кўп фойдаси тегади. Агар кейинги ўн йилликда ушбу китоб ёрдамида 1 000 000 та янги молиявий саводхон ва ўзига тўқ инсонлар вужудга келса, ушбу янги оқил инсонлар - агар улар пул ва билим шаклидаги бойликларини баҳам кўришса мамлакатимиз иқтисодий келажаги кескин равишда ўзгаради.

Мен ўз вазифамни қуйидагича кўряпман: қатъий равишда молиявий жиҳатдан тўқ оқил инсон бўлишга қарор қилганларни усуллар ва тўғри йўналиш билан таъминлаб дунёни яхши томонга ўзгартириш. Улар бунга эришганда мамлакатимиз ва бутун инсоният фаровонлиги учун миллиардлаб пулларни сарфлашга имкон туғилади.

Вазифамиз билан танишганингиздан сўнг энди сиз ҳақингизда ҳам озгина бўлса-да билишни истардим. **Илтимос, менга айтингчи, ҳаётигизни нима бошқаряпти?** Бироқ олдин яхшилаб ўйлаб кўринг. Тез-тез такрорланадиган жавобларни пайқаяпман: мен ўзим, менинг истакларим, интилишларим, ғояларим ва ҳаттоки ахлоқим. Мен баҳслашмайман, бироқ илм-фан буни тасдиқламайди.

Бир неча Гарвард олимлари йиғилишиб Кембриджнинг тажриба билан шуғулланадиган олимини тутиб олишиб, унинг бор пулини тортиб олишди ва тунда метрога яқин ҳудудга ташлаб кетишди. Кембриджлик олим метрода юришини хоҳлаб қолди ва у бу истагини формали аёлга билдирди. Бунга мантиқли жавоб: "Чиптангизни кўрсатинг"- деган сўзларни эшитади. Кембриджлик олим яна истагини билдирганда, формали аёл жаҳл билан эътироз билдириб саволомуз шиоралар қилди. Сўнг олимга погонли паҳлавонлар келиб мужмал анкета билан молиявий-иқтисодий саволлар бериб номаълум йўналишга қараб кетишди.

Қанчалик аянчли бўлмасин, бугунги кунда сизнинг барча истакларингиз, тилакларингиз ва ғояларингиз маошингизнинг кичик маконига жойлашмоқда. Барча масалалар пулга тақалади, аниқроғи уларнинг йўқлигига.

Агар истасангиз кичик тажриба ўтказамиз: энг қалин “Хусусий сектор” маълумотномасини оламиз. Истаган саҳифамизни очамиз ва ўқиймиз: ”Ишга таклиф қиламиз (Эътибор беринг маошга эмас)”

-менежер

-сантехник

-чилангар

-бошқарувчи

-тикувчи

-ҳисобчи

Биринчи савол: ”Айтингчи, бошқарувчининг маоши 300 000 сўм бўлса, у қанча туради?” Мана шу ерда бир нозик нарса яширин. Агар сиз маошни ишга давогар нуқтаи назари билан қарасангиз, сизни қониқтирадиган 300 000 сўмни кўрасиз. Агар бошқа томондан хўжайин нуқтаи назари билан қарасангиз, қачонки ишчи 500 000 сўм келтирса, унга 300 000 сўм тўлайсиз. Умуман бу унинг ҳақиқий баҳоси ҳисобланади. Энди иккинчи савол - айтингчи бу инсонлар кимда ишлайди? Кимда? Тўғри. Хўжайинга.

Айтингчи, хўжайин бўлишни истармидингиз? Тушунаман, қўрқинчли. Тушунаман, жавобгарлик ва ҳоказолар. Унда ушбу китобни нега сотиб олдингиз? А, лаббай? Сиз кўп пул хоҳлаяпсиз ва барча нарсангиз бўлишини истайсиз, бунинг учун сизга ҳеч нарса бўлмади? Шунингдек, ҳеч нарса қилмасангиз? Унда ечими осон – лотерея ўйнанг ёки қариндошларингиздан мерос кутинг. Хўжайин ҳақида ўз тажрибамдан келиб чиқиб гапириб бераман: - хўжайин тер тўкади, хўжайин пул тикади, хўжайин асабийлашади, хўжайин фарзандларини кўрмайди, хўжайин таваккал қилади, хўжайин чув тушади, **БАРЧАСИГА ХЎЖАЙИН ЖАВОБ БЕРАДИ**. Айнан шунинг учун – хўжайинда пул, машина, уй, фирмалар, имкониятлар, ҳурмат ва энг асосийси - **ЎЗ-ЎЗИГА ҲУРМАТ** бор.

Мен пул - бу эркинлик, қувват, мустақиллик, восита, имконият ва ҳоказо – деган ҳар кунлик таъкидларга қўшиламан. Бироқ бир неча кун калькулятор билан ўтириб яна бир тариф топдим. Бироқ аввал ўзингиз-ўзингизга жавоб беришга ҳаракат қиладиган саволлар:

-Савол: Қанча пул ишлаб топасиз?

-Жавоб: Ойига 300 000 сўм.

-Савол: бу пуллар учун ойига қанча соат ишлайсиз?

-Жавоб: 168 соат.

Савол: бир соат қанча туради?

-Жавоб: 1785,7 сўм.

-Савол: 1785,7 сўм ниманинг бир соатига арзийди???

Мана - зеҳннинг очилиши!!!

Бир долларга яқин қийматда баҳоланган ушбу соатни сиз фарзандларингиз ёки сеvimли кишингиз билан ўтказишингиз, соҳил бўйида тобланишингиз, кинога тушишингиз ёки ниҳоят шунчаки дўстларингиз билан чойхонада палов ейишингиз мумкин эди.

Бироқ сиз бундай қила олмайсиз. Шунинг учун шу 1785,70 сўм (бир доллар) пул учун ҳаётингизнинг бир соатини беряпсиз. Пул – бу сизнинг **ҲАЁТИНГИЗ!!!** Сиз ҳаётингизни ойига 300 000 сўмга, ёки соатига 1785,5 сўмга сотаяпсиз. Бундан хулоса: ”Ҳаётимнинг бир соати 1785 сўм туради деб ” жадвал чизинг ва бўйнингизга осиб қўйинг. Ким бунга қўшилмайди? Бақирманг, мен эмас, бозор сизни шундай нархлади.

Ана энди пул нималигини тушунганингиздан сўнг унга бошқача муносабатда бўлишни бошлайсиз: ҳар гал пул берганингизда (тўлаганда, йўқотганда, сиздан тортиб олишганида) – ҳаётингизнинг бир қисмини берасиз. **Пул – бахтнинг муҳим таркибий қисмларидан бири.** Агар кимдир бахт пулсиз ҳам бахт бўлади деб ҳисобласа, ҳозирок оддий тажрибани таклиф этаман. (Олдиндан милиция, тез ёрдам ва фавқулодда вазиятларни чақириб, билмадим қайси бири биринчи олиб кетади) кўчага чиқинг ва барча пуллариңизни ўтган-кетганларга тарқатинг. Икки йил кетма-кет шундай қилинг.

Хулоса: пулдан муҳим нарсалар кўп, аммо пулсиз иложи йўқ!

1-машқ

Сиз пул истайсиз?

Қуйидаги олти тавсия истакларингизни бошқаришни ўргатади...

1. Эга бўлишни истаган пулингизнинг аниқ миқдорини ойдинлаштириб олинг. “Пулим кўп бўлишни истайман” - дейиш кифоя қилмайди. Майдакаш бўлинг.

2. Рўйирост айтинг, истаган бойлигингиз учун нимангизни беришга тайёрсиз. Бепул нарса бўлмайди, шундай эмасми?

3. Сиз ушбу пулларга эга бўладиган муддатни белгиланг.

4. Истагингизни рўёбга чиаришининг аниқ режасини тузинг ва уни амалга оширишга тайёрмисиз, йўқми қатъи назар дарҳол уни бажаришга киришинг.

5. Барча нарсани ёзинг: пул миқдори, эга бўлиш вақтингиз, унинг учун қурбон қилишга тайёр нарсангиз, пулга эга бўлиш режаси.

6. Ҳар куни - ётишдан олдин ва тонгда – ёзганларингизни овоз чиқариб ўқинг. Ўқинг, тасаввур қилинг ва пуллар сизники бўлганига ишонинг.

Барча олти маслаҳатга амал қилиш муҳим, айниқса, сўнггисига. Пуллар сизнинг чўнтагингизда эканлигин тасаввур қилишининг иложи йўқлигидан шикоят қилманг. Агар истак сизни заҳарлаб бўлган бўлса, у сизга ёрдам беради. Сизнинг мақсадингиз – пул исташ, шунчалик қаттиқ исташики, истак кучи уни воқеликка айлантурсин.

Ҳа, кўп нарса сизнинг истагингизга ва ҳаётингиз давомида сизда пайдо бўлган пул билан муомала қилиш мезонларингизга боғлиқ. Қандай фикрлайсиз? Қандай ҳаракат қиласиз? Айнан шу нарсалардан сизда пул бўлиши ёки ҳеч қачон бўлмаслиги аниқланади. Пулга бўлган муносабатимиз нимадан шаклланади? Ота-онамиз, яқинларимиз, дўстларимиз пулга нисбатан қандай муносабатда бўлганлигидан. Пул тўғрисида қандай

